

VUOROVAIKUTUS (sosiaalisessa) MEDIASSA

KTKP050

**Vuorovaikutus ja yhteistyö
22.9.2025**

**Mari Hankala ja Johanna Kainulainen
Opettajankoulutuslaitos,
Jyväskylän yliopisto**

Poolivastaavat	Perusopintojen yhteinen johdanto
Kreetta Niemi	Kasvokkain - kohtaamisen vuorovaikutukselliset periaatteet
Emma Kostiainen, Panu Forsman	Dialogisuudesta
Mari Hankala, Johanna Kainulainen	Vuorovaikutus mediassa
Merja Koivula, Essi Hanhikoski	Tunteet, tunteiden säätely ja vuorovaikutus
Heidi Layne	Eettisyys ja kulttuurinen monimuotoisuus vuorovaikutuksessa

Lue ennen Koivulan ja Hanhikosken luentoa

Suoninen, E., Pirttilä-Backman, A.-M., Lahikainen, A. R. & Ahokas, M. 2013. **Arjen sosiaalipsykologia: Kappale 3. Minuuden sosiaalinen rakentuminen**, s. 89–140

JA

Suoninen, E., Pirttilä-Backman, A.-M., Lahikainen, A. R. & Ahokas, M. 2013. **Arjen sosiaalipsykologia: Kappale 4. Ihmisten väliset suhteet**, s. 141–184.

Opintojakson tavoitteet ja tämä luento

Opiskelija osaa

- havainnoida **mediassa** tapahtuvia vuorovaikutustilanteita sekä eritellä niitä valituista näkökulmista ja tarkastella niiden herättämiä tunteita itsessä ja muissa.
- kuunnella toista ja ilmaista itseään **median konteksteissa** ymmärrettävästi kulttuurinen moninaisuus huomioiden
- tarkastella yksilöä ryhmän jäsenenä sekä analysoida ryhmän dynamiikan ja yhteisöllisyyden rakentumista ja merkityksiä **mediassa**.
- soveltaa ymmärrystään ja taitojaan vuorovaikutuksesta **median** erilaisissa tilanteissa (esim. palaute- ja ristiriitatilanteissa).
- kykenee toimimaan **median** vuorovaikutustilanteissa eettisesti kestäväällä tavalla.

Mitä nämä tarkoittavat
sinun osaltasi?

Mitä nämä tarkoittavat
kasvatettavasi tai
asiantuntijuutesi
näkökulmasta?

Vuorovaikutusosaaminen

(esim. Laajalahti, 2014; Hyvärinen, 2011)

Vuorovaikutusosaamisessa tarvitaan useiden osa-alueiden hallintaa:

- tiedot ja taidot eivät yksinään riitä vuorovaikutusosaamiseen, ellei yksilö ole myös motivoitunut käyttäytymään taitavasti ja ellei hänellä ole myös riittävää rohkeutta osallistua vuorovaikutukseen.
- pelkkä tieto (miten pitäisi toimia) ja halu toimia taidokkaasti eivät riitä, ellei yksilöllä ole käytössään tarvittavia vuorovaikutustaitoja.

Kaikkien vuorovaikutusosaamisen osa-alueiden hallinta ei kuitenkaan ole yksilöillä aina välttämättä yhtä vahvaa:

- Mistä taidoista sinä olet tietoinen, vaikket ole niissä itse taitava?
- Onko sinulle tietoa, jota et kuitenkaan osaa soveltaa mielestäsi tarpeeksi hyvin?
- Onko sinulla taitoja, joiden perusteista et ole kuitenkaan tietoinen?

Mitä on media?

- ns. "perinteiset viestimet": televisio, elokuva, radio, kirja, oppikirja, sanoma- ja aikakauslehti...
- ns. "uusi" (kenelle?) vuorovaikutteinen media eli verkot & **sosiaalinen media**; eri laitteet ohjelmineen ja sovelluksineen: kännykät, tietokone, tabletit, pelikonsolit, älytaulut, musiikintoistovälineet, suoratoistopalvelut...

Mediakasvatuksella kehitetään *mediataitoja* eli taitoa saavuttaa, analysoida, arvioida ja tuottaa mediatekstejä (etenkin kriittinen lukutaito)

Mediakonvergenssi eli eri välineiden ja jakelukanavien sulautuminen yhteen: puhelut tulevat rannekelloon, auto soittaa hätäkeskukseen, älyjääkaappi; IoT (Internet of Things)

Sosiaalinen media on muuttanut vuorovaikutusta

(Nesi ym., 2018a, 2018b, Hietajärven ja Matikaisen 2021 mukaan)

- Kohtaamisten määrä lisääntynyt ja vuorovaikutuskynnys madaltunut.
- Sosiaaliset paineet ja odotukset voimistuneet (oltava koko ajan tavoitettavissa, tarve saada tykkäyksiä ja kommentteja)
- Vuorovaikutuksen muodot lisääntyneet (kommentointi, tykkäykset, emoji), sanattomat muodot vähentyneet (kehonkieli, äänensävyt)
- Ystävyyssuhteiden luominen ja yhteydenpito on mahdollistunut (ihmisiin joita ei muuten kohdattaisi)
- Uudet vertaiskäyttämisen muodot (kiertävät videohaasteet, vuorovaikutusten määrien laskeminen ja arvottaminen). Myös käytöksen muokkaaminen kasvokkaistilanteissa tietynlaisen verkkoidentiteetin ylläpitämiseksi.

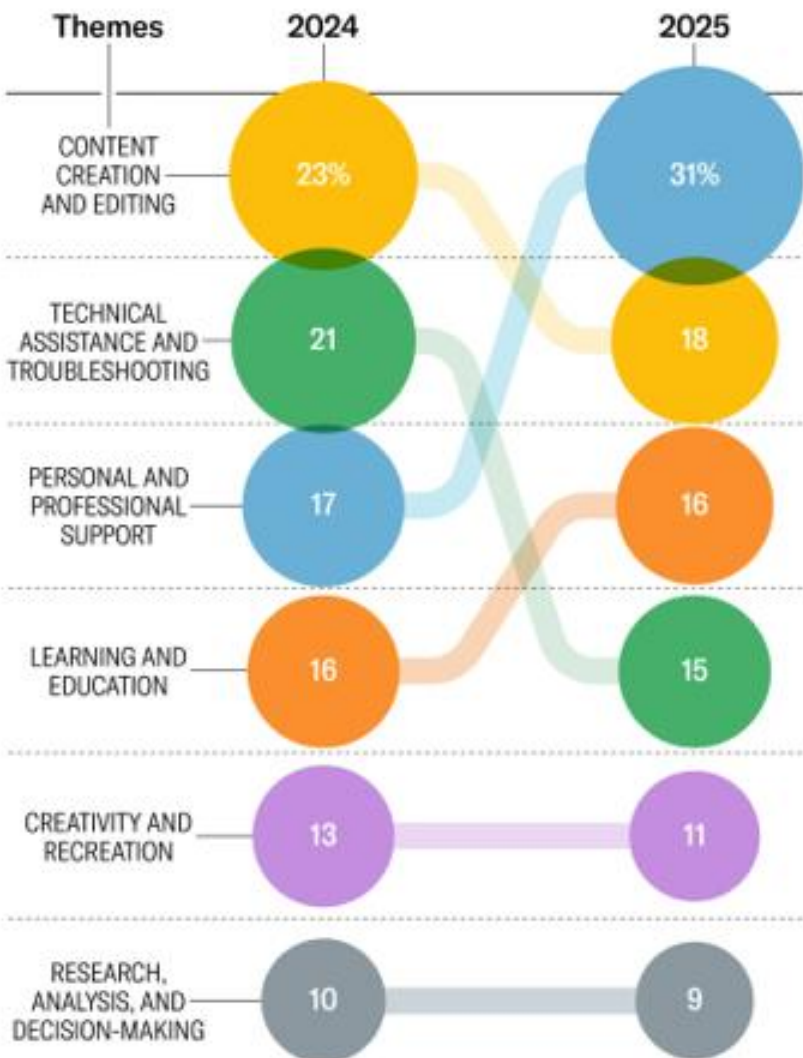

Mediavuorovaikutuksen jäsentelyn problematiikkaa

- ‘vuorovaikutus’ = keskinäinen, vastavuoroinen vaikutus; viestintäprosessiin osallistuvien välisiä, toisiinsa vaikuttavia tekoja tai toimintoja (ks. esim. Gerlander & Kostiainen, 2005)
- Milloin sosiaalisen median käyttö on sosiaalista vuorovaikutusta (Hall, 2016)?
 - Sosiaalinen vuorovaikutus edellyttää 1) molempien osapuolten vastavuoroisen tunnustamisen jaetusta suhteesta, 2) keskustelevaa vaihtoa ja 3) molempien osapuolten keskittynyttä huomiota tähän vaihtoon.
- Merkitykselliset vuorovaikutustilanteet (Litt ym., 2020) ovat sellaisia, joilla on emotionaalisia, tiedollisia tai konkreettisia vaikutuksia ja joiden ihmiset uskovat parantavan heidän elämäänsä, vuorovaikutuskumppaniensa elämää tai heidän henkilökohtaisia suhteitaan.

Major Gen AI Use Case Themes That Emerged

Use cases have shifted from technical to emotive over the past year.

Jukka Lehtorannan tekoälyluento OKLssa 17.9.2025 & <https://hbr.org/data-visuals/2025/04/major-gen-ai-use-case-themes-that-emerged>

HS 27.3.2025

Tekoäly tsemppaa psykoosissa ja kannustaa itsemurhaan, apulaisprofessori kertoo miksi

Teknologia | Kielimalleihin perustuvat tekoälyt mielistelevät meitä, emmekä välttämättä huomaa sitä. Se ei ole pelkästään hyvä.

Yle 27.8.2025

Itsemurhan tehneen pojan vanhemmat haastoivat Open AI:n oikeuteen – tekoälyn vastuukysymykset ovat täysin auki

Teknologia
Missä vaiheessa tekoälyjärjestelmä on vastuussa käyttäjänsä toimista? Kysymykseen ei ole selkeää vastausta.

Vuorovaikutusta?

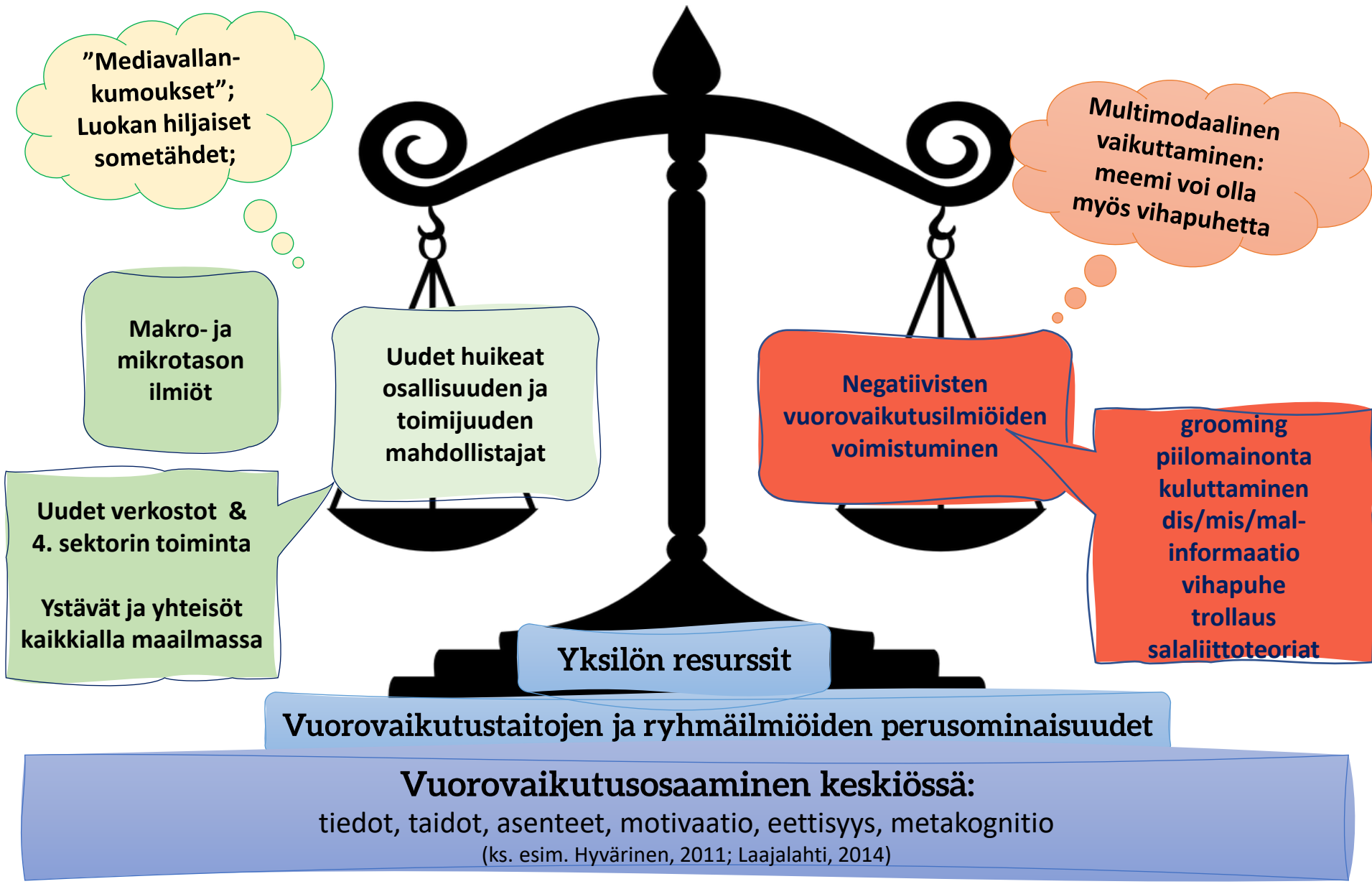
- Tykkäys on teko, mutta onko se vuorovaikutusta?
- Parasosiaaliset suhteet?
- Deep fake -huijausvideot?
- Keskustelu tekoälyn tai seksinuken kanssa?
- Mitä ”vuorovaikutuksesta” voi seurata?

Tekoäly mahdollisesti myös vuorovaikutuksen tukena?

- Sanoittaa reaaliajassa ilmeitä ja äänenpainoja näkövammaisille ja sellaisille, joilla on tulkinnan vaikeuksia?
- Samalla paljastaa valehtelijan mikroilmeet, tsekkaa faktat ja varoittaa vaikuttamispyrkimyksistä?
 - Kertoo Pirkolle, että nyt kannattaisi lopettaa FB-viestittely amerikkalaisen kenraalin kanssa?

Tasapainoilua: vuorovaikutus (sosiaalisessa) mediassa

Tekoäly, ilmastonmuutos, demokratian tila, hyvinvointi, moninaisuus

Median hyödyistä ja haitoista esimerkiksi Kalliokoski & Lehtonen 2022. Sosiaalisen median käytön yhteys nuorten mielenterveyteen. Kirjallisuuskatsaus. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu.

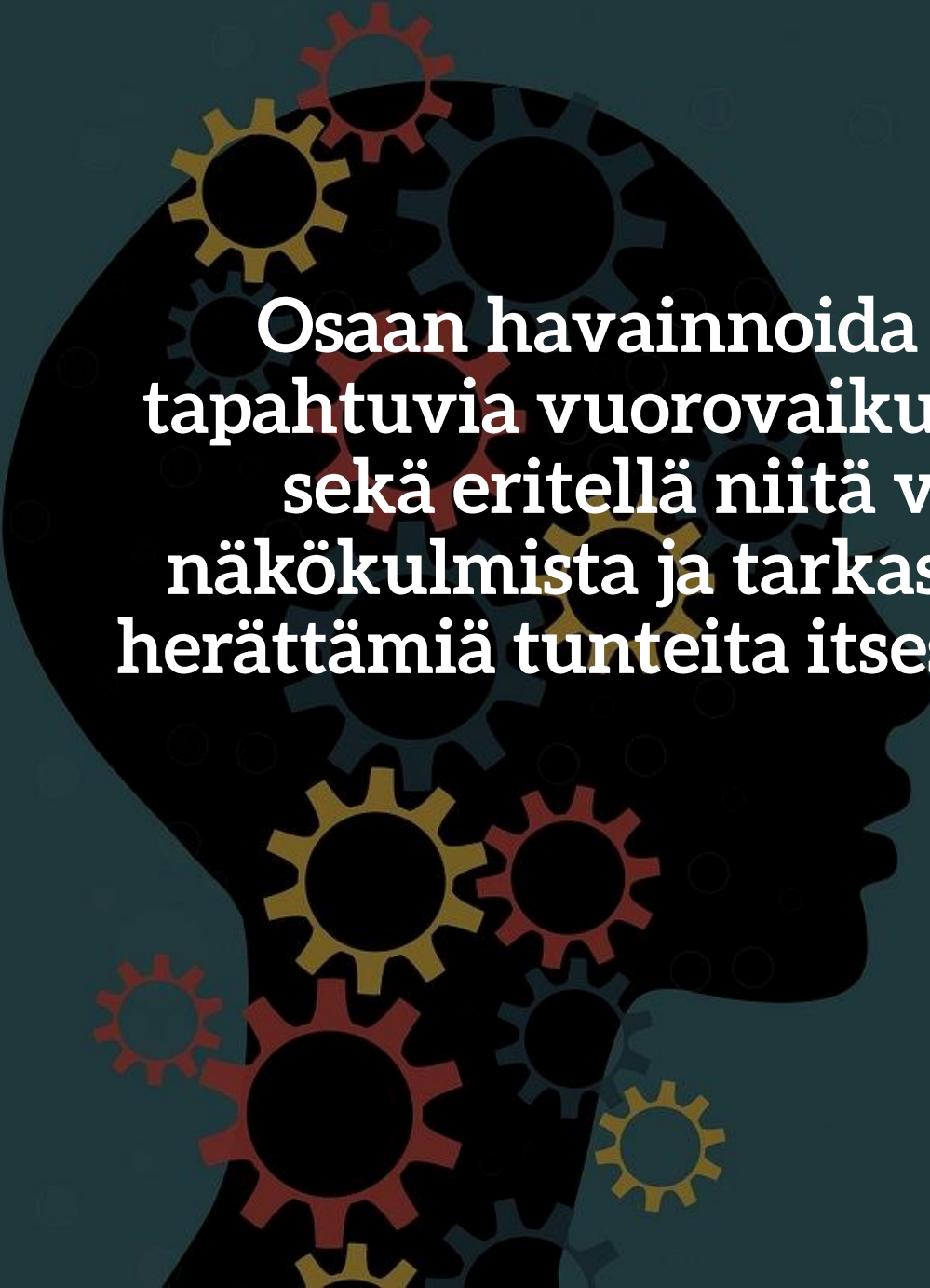
Ei vertaisarvioitu, tieteellinen lähde mutta tutkimuksessa kuitenkin analysoitiin 12 (tosin vähän kirjavaa) aiheesta tehtyä tutkimusta Tiivistelmä tutkimuksen tuloksista, s. 32.

Mitä kysyttävää?

**Mikä jäi
askarruttamaan?**

**Mitä haluat jakaa
vieressä istuvien
kanssa?**

A dark silhouette of a human head in profile, facing right. Inside the head and around its base are several interlocking gears of different sizes and colors, including red, yellow, and dark blue. The background is a solid dark teal color.

**Osaan havainnoida mediassa
tapahtuvia vuorovaikutustilanteita
sekä eritellä niitä valituista
näkökulmista ja tarkastella niiden
herättämiä tunteita itsessä ja muissa.**

Luennon ennakkotehtävä

- Rakentava ja kunnioittava vuorovaikutus (sosiaalisessa) mediassa:
- Tarkkaile viikon ajan itsellesi tärkeitä someympäristöjä. Kiinnitä erityistä huomiota siihen, miten ihmiset kommunikoivat, millaisia tunteita viestit herättävät ja miten vuorovaikutus vaikuttaa keskustelun ilmapiiriin.
 - Huomioi erityisesti viestit, jotka herättävät voimakkaita positiivisia tai negatiivisia tunteita tai saavat paljon reaktioita. Mieti, mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että ihmiset reagoivat voimakkaasti.
- 2. Toteuta teko, joka edistää kunnioittavaa ja rakentavaa vuorovaikutusta somessa. Se voi olla esimerkiksi kannustava kommentti, rakentavan keskustelun aloittaminen tai vihapuheen tai vihamielisen käyttäjänimen ilmiantaminen.
- Jos et käytä sosiaalista mediaa: Tee sama tehtävä mutta sosiaalisen median sijaan toimintaympäristöinä voivat olla esimerkiksi verkko-lehtien keskustelupalstat tai tv-ohjelmat. Tilanteen mukaan tee molemmat kohdat tai vain 1. kohta.
- Raportoi lyhyesti tänne:
- Pääsykoodi E9H6AEV
- Linkki <https://edu.flinga.fi/s/E9H6AEV>

Kun menee tunteisiin...

Opiskelijat

Tulevien opettajien päämäärät työlleen ovat itsekeskeisiä – tästä syystä siitä voi olla huolissaan

Suurin osa opettajiksi opiskelevista haluaa toteuttaa itseään ja elää mukavaa elämää. Vain kolmasosa tulevista opettajista haluaa edistää yhteiskunnallisia asioita, kertoo tutkimus.

<https://yle.fi/a/74-20028745>

Kotimaa

Mirelle Isohanni, 19, kirjoittaa raivostuttavia viestejä someen – näin hän ansaitsee rahaa toisten suuttumuksella

”Ragebaiting” on tämän hetken isoimpia sosiaalisen median trendi-ilmiöitä, tutkija kertoo.

Jaa

Tallenna

Komentoi

Suomalainen 19-vuotias Mirelle Isohanni tienaa raivosyöttien avulla. Monia ärsyttävät viestit tuovat hänelle katsojia Instagramiin ja Tiktokiin. Sieltä hän saa ohjattua yleisön sille alustalle, joka hänelle tuottaa rahaa: Onlyfansiin. KUVA: ALEKSI JALAVA / SANOMAN ARKISTO

Aamulehti 13.9.2025

<https://www.aamulehti.fi/kotimaa/art-2000011492189.html>

Miksi negatiivista vuorovaikutusta (vihapuhetta, trollausta, kiusaamista jne.)? Miksi tahallista ja tahatonta väärinymmärrystä (dis/mis/malinformaatio)?

ChatGPT:n teki ekat ehdotukset, me jatkoimme...myös teiltä tuli hyviä ehdotuksia

- Psykologiset ja persoonallisuustekijät (etenkin ns. pimeä nelikko eli narsismi, psykopatia, sadismi ja machiavellismi eli päämääriin pyrkiminen moraalista välittämättä)?
- Sosiaaliset motiivit (viihde ja huumori, vihan tai turhautumisen purkaminen, valta ja kontrollin tunne)?
- Sosiaaliset normit – ryhmädynaamiset ilmiöt?
 - Kaikukammiot: oma kupla vahvistaa vihamielisistä käyttäytymistä, mikä madaltaa kiusaamiskynnystä
 - Anonymiteetti vähentää sosiaalisen paheksunnan pelkoa
- Algoritmit: tykkäykset ja näkyvyys palkitsevat ja vahvistavat negatiivista käyttäytymistä

Jatkuu...

- Poliittinen polarisaatio ja koettu uhka identiteetille lisäävät vihapuheen todennäköisyyttä?
- Lisääntyvä yhteiskunnallinen polarisaatio ja pahoinvointi?
- Taloudelliset motiivit (esim. median ansaintalogiikka ja sen seuraukset; trollitehtaan työntekijät)?
- Vähentynyt yhteisöllisyys?
- Heikentynyt lukutaito (esim. PISA-tutkimukset)?
- Erilaiset netinkäyttötaidot (esim. emoji) esim. eri sukupolvien välillä
- **Mitä vielä?**

Mitä tekoäly tuottaa...

”Trollit muodostavat yleensä 1–5 % käyttäjistä, mutta tuottavat selvästi epäsuhtaisen osuuden vihamielisistä kommentteista. Useilla alustoilla pieni “supertrollien” ydin tuottaa jopa yli puolet häiritsevästä sisällöstä.”

Shen, X., Chen, X., & Cheng, J. **Online trolling: A systematic review.** *Aggression and Violent Behavior*, 67, 2022, 101735.

HUOM. Tätä tutkimusta ei ole oikeasti olemassa!

Trollit & Venäjän vaikutusoperaatiot

Venäjä yritti auttaa laita oikeistoa voittamaan kesän eurovaalit, tuore tietovuoto paljastaa.

Venäläisen Social Design Agency -trollitehtaan työntekijät levittivät sosiaalisessa mediassa eurovaalien alla valtavia määriä kommentteja, meemejä, pilakuvia ja videoita.

Kommenteissa venäläiset esiintyivät eurooppalaisina äänestäjinä, jotka olivat huolissaan esimerkiksi maahanmuutosta, hintojen noususta ja tuesta Ukrainalle.

Pelkästään tämän vuoden tammi-huhtikuun välisenä aikana trollitehdas sanoi tuottaneensa 33,9 miljoonaa kommenttia, 4 641 videota sekä 2 615 kuvaa ja meemiä.

Se on julkaissut materiaalia kaikilla tärkeimmillä somealustoilla Facebookista X:ään ja Telegramista Tiktokiin.

Laineen mukaan trollitehtaalla on lähes sata työntekijää. Joukossa oli kommentoijia, pilapiirtäjiä, bottifarmivastava ja ideologi.

Venäjään yhteydessä olevat trollit ja botit ovat systemaattisesti osallistuneet muun muassa korona- ja ilmastokriittisen disinformaation tuottamiseen (esim. Strudwicke 2020) → pyrkimys länsimaisten demokratioiden heikentämiseen (sisäinen eripura, epäluottamuksen lisääminen → päätöksenteon vaikeuttaminen)

Venäjä

Uusi tietovuoto paljasti Venäjän häikäilemättömän vaikutusoperaation, asiantuntijalta tyly huomio

Uusi tietovuoto paljastaa Venäjän laajan vaikutusoperaation viime kesän eurovaaleissa. Nyt venäläisten tähtäimessä ovat Yhdysvaltain presidentinvaalit.

Kooste venäläisen trollitehtaan tuottamista meemeistä. Kuva: Delfi, grafiikka: Harri Vähäkangas / Yle

SIMO ORTAMO

23.9.2024 5:20 · Päivitetty 23.9.2024 5:57

<https://yle.fi/a/74-20112682>

Poliittinen polarisaatio

Nyt Suomeenkin on juurtumassa ilmapiiri, jota Yhdysvalloissa ruokittiin pitkään. Ensin valitset puolesi, sitten omaksut leiriä yhdistävät käsitykset tosiasioista.- - Malli helpottaa elämää kummasti. Jos kuulee jonkin mielipiteen, ei tarvitse kuin katsoa, millainen leima keskustelijan kyljessä on, jotta voi olla samaa tai eri mieltä. Tieteen tai oikeuslaitoksen auktoriteetti ei enää paina.

Matti Kalliokoski, Suomen kuvalehti 5.9.2025

YLE 14.9.2025 <https://yle.fi/a/74-20182116>

Yhdysvallat

Harvardin hallinto varoitti suomalais-tutkijoita somen käytöstä ja poisti tutkijoiden profiileista kiellettyjä sanoja

Harvardissa tutkijoina olleet pelkäävät, että myös itsesensuuri lisääntyy Trumpin hallinnon paineessa.

Lasten, nuorten ja aikuisten (kasvattajien) kriittisiä lukutaitoja

- **Critical-hanke:** tutkimusten mukaan monilla nuorilla on melko heikot kriittisen lukemisen taidot ja taidot ovat eriytymässä entisestään.
- **Hämäläinen, 2023:** kuudesluokkalaisille nettitekstien luotettavuuden arviointi hyvin vaikeaa ja suuret taitoerot – taitavimmat olivat lukiolaisten tasolla; myös lukiolaisilla suuria eroja taidoissa ja osalla yllättävän heikot taidot (yht. n. 700 6-luokkalaista ja lukiolaista)
- **Kauppinen & Marjanen, 2020:** Etelä-Suomen 9. lk. oppilaiden mediatekstien tulkitsemisen taito tilastollisesti merkitsevästi kansallista keskitasoa parempaa. Kaikilla AVI-alueilla tytöt taitavampia kuin pojat. Pojista noin viidennes jäi arvosanaa 6-vastaavaan tulokseen tai sen alle mediatekstien tulkitsemisessa.
- **Marttunen, Salminen, Sormunen & Utriainen, 2020:** Lukiolaisilla heikot taidot arvioida ja perustella nettilähteiden luotettavuutta.
- **Pääjärvi & Palsa, 2015:** Aikuisten mediataitojen opetus Suomessa retuperällä
- **Rasi, Vuojärvi & Hyvönen, 2016:** Lukuisten tutkimusten perusteella kaikilla aikuisilla ja ikääntyneillä ei ole riittäviä mediataitoja ja puutteita löytyy kaikilta mediataitojen osa-alueilta.
- **Kulju ym. 2024.** Useimmat luokanopettajaopiskelijat osasivat erottaa luotettavat nettitekstit epäluotettavista mutta luotettavuusarviointien sanallinen perusteleminen oli haastavaa.
- **Leino ym. 2023:** Kansainvälisessä neljäsluokkalaisten PIRLS21 -lukutaitotutkimuksessa suomalaisilla opettajilla vähiten tekstin kriittisen arvioimisen harjoittelua.

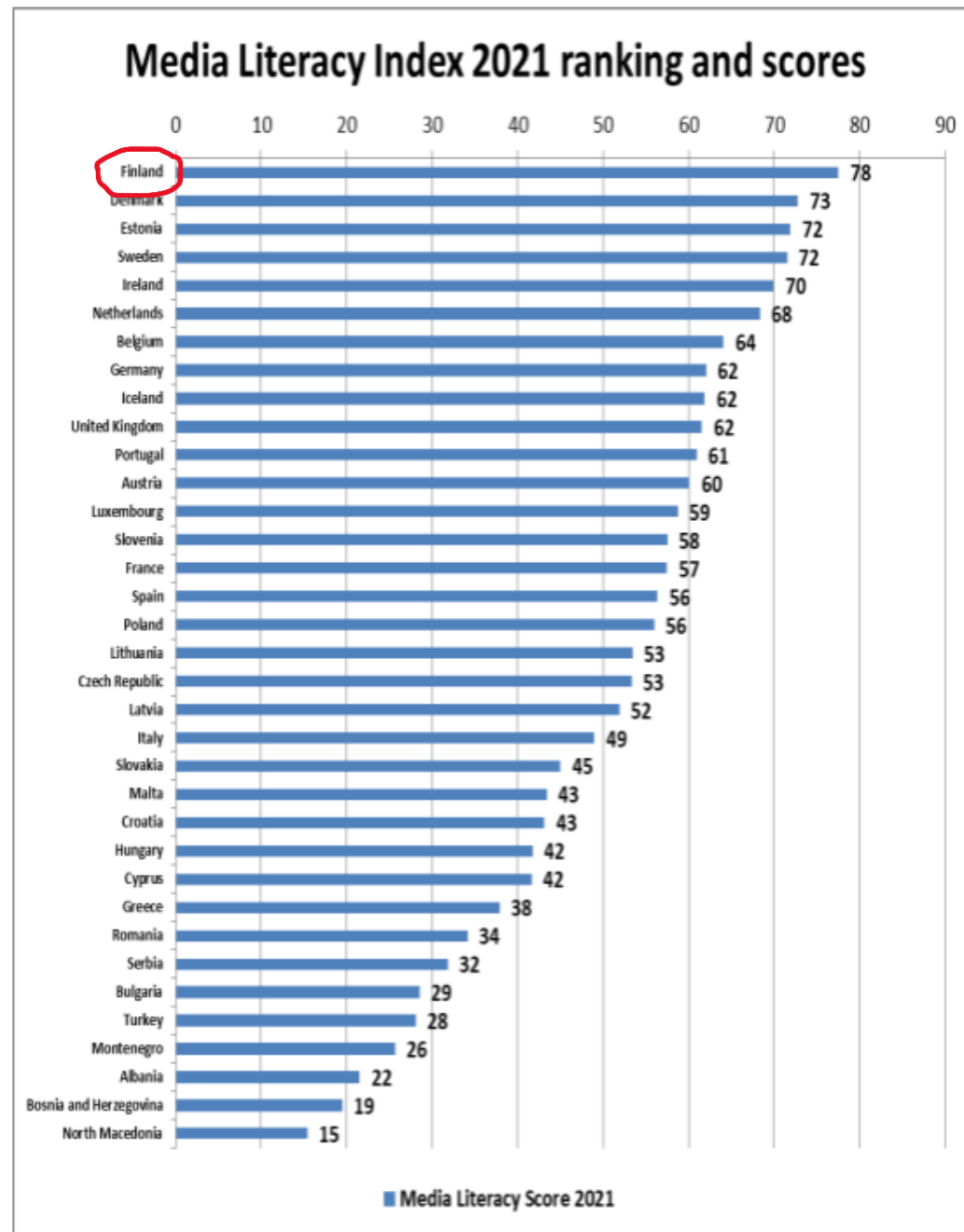
Suomalaisten medialukutaito kansainvälisesti verrattuna

Media Literacy Index 2021 Double Trouble:
Resilience to Fake News at the Time of
Covid-19
Infodemic

https://osis.bg/wp-content/uploads/2021/03/MediaLiteracyIndex2021_ENG.pdf

Methodology of the Media Literacy Index	
Indicators	Weight
Media Freedom indicators	
Freedom of the Press score by Freedom House	20%
Press Freedom Index by Reporters without Borders	20%
Education indicators	
PISA score in reading literacy (OECD)	30%
PISA score in scientific literacy (OECD)	5%
PISA score mathematical literacy (OECD)	5%
Share of population (%) with university degree (Eurostat)	5%
Trust	
Trust in others (Eurostat)	10%
New forms of participation	
E-participation Index (UN)	5%

Table 1. The table shows the methodology of the media literacy index with the groups of indicators, sources and their respective weight (importance). The data are converted into standardized scores (z-scores) from 100 to 0, highest to lowest.

SISÄLTÖSEKAANNUKSEN SELVIITYMISOPAS

sisältösekaannus.fi

Kaupalliset sisällöt

- mainokset muistuttavat journalismia

Klikkienkalastelu

- katteettomat kohuotsikot lupaavat paljastuksia

Satiiri

- pilasisällöt sekoittuvat oikeisiin uutisiin

Trollaus

- verkkohäiriköt hämmentävät tahallaan

Propaganda

- informaatiovaikuttajina toimivat tekoälybotit

Puolueelliset julkaisut

- radikalisoivat lukijaansa

Disinformaatio

- on tietoisesti seipitettyä tuubaa

Salaliittoteoriat

- kyseenalaistavat tiedettä ja historiaa

Näennäistiede

- nostaa kokemukset ohi asiantuntijatiedon

Virheet ja misinformaatio

- nopeuskilpailussa mokaavat kaikki

Sisältösekaannus rapauttaa luottamusta

Mietittävää mediakasvattajille

<https://faktabaari.fi/>

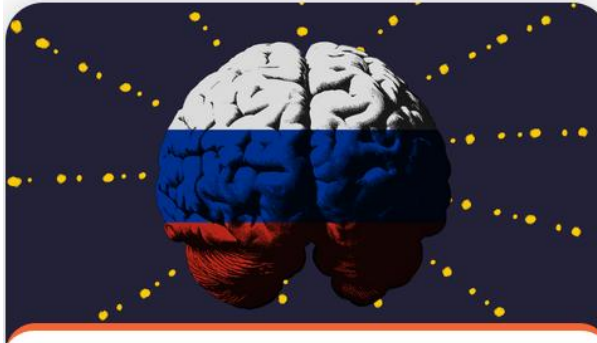

06.05.2025

Disinformaatio

**Disinformaatiota levitetään
Pohjoismaissa sosiaalisen median
ja verkkopelien avulla**

Toimitus

28.05.2025

Faktantarkistus

**Venäjä on soluttanut
propagandaansa tekoälymalleihin
pohjoismaisilla kielillä**

NORDIS

25.02.2025

Faktantarkistus

**Nuorten miesten ja naisten arvojen
välillä ei näy tutkimuksissa niin
suurta railoa kuin on väitetty**

Toimitus

Erimielisten tila

*Vaikeiden aiheiden
käsittely opetuksessa*

Toimittaneet

Mikko Puustinen

Jenni Marjokorpi

Janne Sääntti

Gaudeamus

KIISTANALAISIA AIHEITA OPETTAMASSA

KIISTANALAISTEN AIHEITTEN OPETTAMINEN
DEMOKRATIA- JA IHMISOIKEUSKASVATUKSEN KEINAIN

OPETTAJAN KOULUTUSPAKETTI

Kiistanalaisten aiheiden tehokasta opetusta
käsittelevä täydennyskoulutuspaketti, joka
on kehitetty yhteistyössä Espanjan, Irlannin,
Kyproksen, Montenegron ja Yhdistyneen
kuningaskunnan kanssa sekä Albanian,
Itävallan, Ranskan ja Ruotsin tuella

<https://rm.coe.int/kiistanalaisia-aiheita-opettamassa/1680760b19>

LASTENSUOJELUN
KESKUSLIITTO

<https://www.lskl.fi/ala-kaanna-katsettasi/>

Älä käännä katsettasi – näin puutut vihapuheeseen

Nuorelle

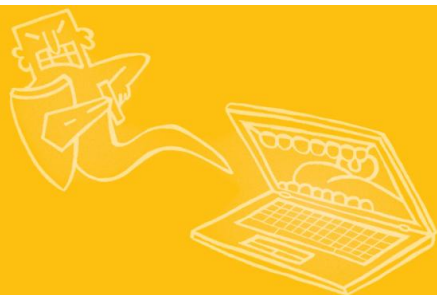
Löydät sivulta keinoja ja työkaluja tunnistaa vihapuhe ja puuttua siihen sekä tapoja auttaa vihapuheen kohteeksi joutunutta.

Nuorelle

Opettajalle

Löydät sivulta materiaaleja ja harjoituksia sekä neuvoja miten tunnistaa vihapuhe ja miten käsitellä asiaa oppilaiden kanssa.

Opettajalle

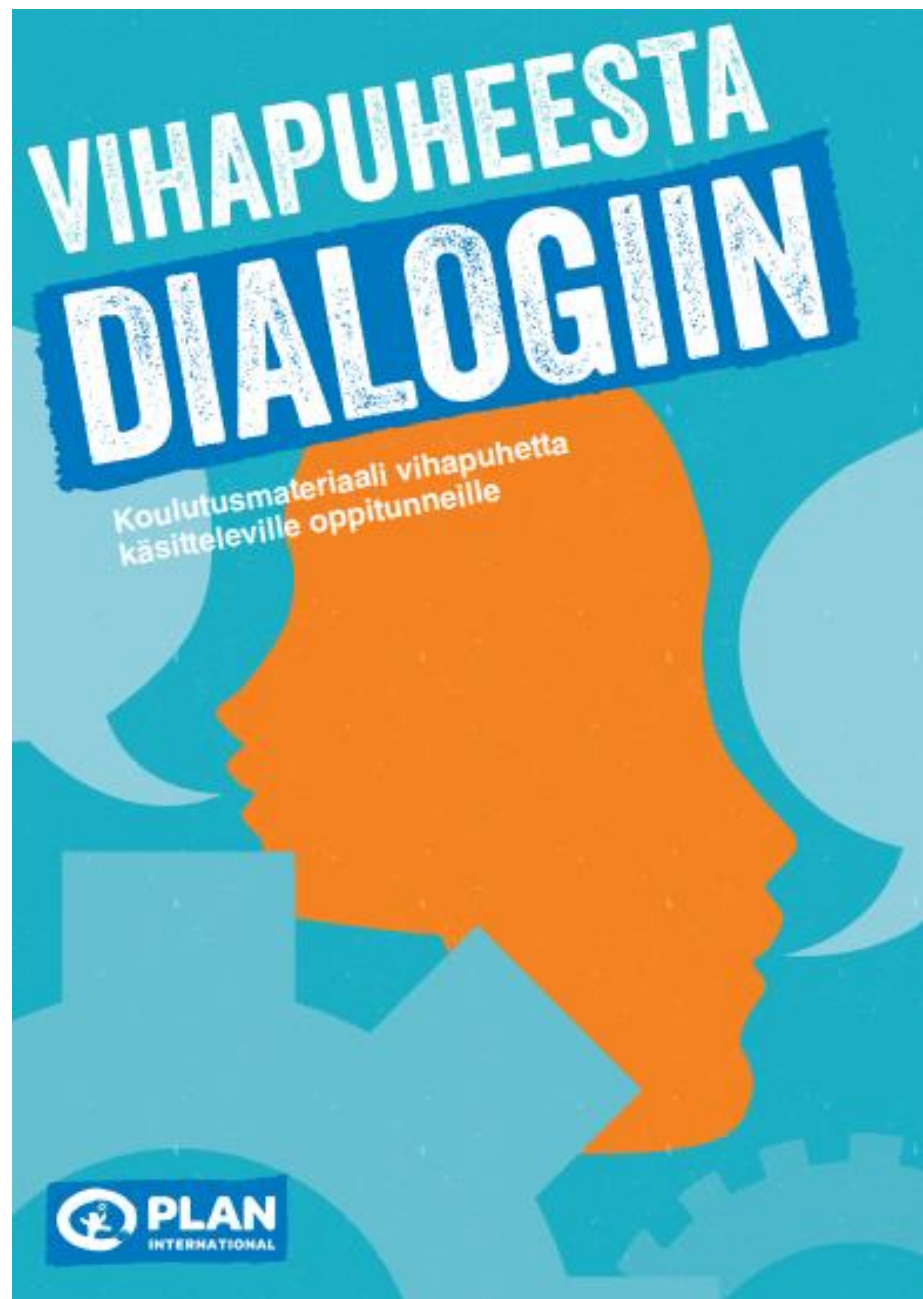
Vihapuhe ja sananvapaus

TYÖKALUJA TEEMOJEN KÄSITTELEMISEEN

2017 Koulukino ry / Katri Schroderus

K O U L U K I N O
S K O L B I O

Media-
kollektiivi

https://www.gloaalikoulu.net/wp-content/uploads/sites/2/2022/11/Plan_Vihapuhe_koulutusmateriaali_34s.pdf

Tutkimus: Vihapuheesta on tullut kiinteä osa verkon toimintakulttuuria ja sen kitkeminen kokonaisuudessaan on vaikeaa

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta, sisäministeriö, valtioneuvoston viestintäosasto

20.6.2022 10.30 TIEDOTE 398/2022

Tutkimusryhmältä yhdeksäntoista ehdotusta toimenpiteiksi

Vihapuheesta on tullut kiinteä osa verkon toimintakulttuuria ja sen kitkeminen kokonaisuudessaan on vaikeaa.

Tutkimusryhmä ehdottaa kuitenkin yhdeksäätoista toimenpidettä, jotka jakautuvat seuraaviin kategorioihin:

- tutkimustiedon tuottaminen
- tutkimusmuodot verkkovihan tuottajille ja levittäjille
- tietämyksen lisääminen verkkovihan leviämisen käytännöistä
- verkkokeskustelujen seuranta ja verkkovihan ennaltaehkäisy
- sosiaalisen median alustojen vastuunkanto
- lisäresurssit ja -teknologia poliisin verkkovihan vastaiseen toimintaan
- vuoropuhelun edistäminen yhteiskunnassa sekä verkkovihan tuottajien ja levittäjien kanssa.

**Mitkä ovat sinun
kuplasi?**

**Missä tilanteissa oma
kriittisyytesi
hämärtyy?**

**Osaan kuunnella toista ja ilmaista
itseäni median konteksteissa
ymmärrettävästi kulttuurinen
moninaisuus huomioiden**

Janna Hurmerinnan
Pocahontas-asusta nousi
kohu – laulaja pyysi
anteeksi, kun Disney-
hahmon todellinen tarina
selvisi

Claudechatelier

Cancel!!!! Et saa käyttää nimitystä
master bedroom! 🤔🙄

09-07 Vastaa

♡ 23

Master bedroom^q

09-07 Vastaa

♡ 1

gagakaka15

Miks ei saisi

09-07 Vastaa

♡ 33

Luoja

Elä huuda! Tässä ei ollut tarkoitus
loukata ketään tällä sanavalinnalla.
En tiennyt tän ongelmallisuutta,
mutta jatkossa käytän muuta

Juujoo

Huhhuh ku rasistinen oot ku käytät
termiä master bedroom

09-07 Vastaa

♡ 14

Luoja

Vastasin jo aiemmin täällä etten
tosiaan tiennyt sanan
ongelmallisuutta ja jatkossa
käytän muuta nimitystä. En salli
minkäänlaista rasismia.

09-07 Vastaa

♡ 120

@:

Huhhuh ku pahotat mieles helposti

09-07 Vastaa

♡ 152

Kulttuurinen moninaisuus

- Myös monikulttuurisuus, interkulttuurisuus
- Al-määritelmä: Kulttuurinen moninaisuus tarkoittaa yhteiskunnassa elävää todellisuutta, jossa erilaiset kulttuuritaustat, etniset ryhmät, kielet, uskonnot, arvomaailmat ja tavat elää rinnakkain. Se on laajempaa kuin pelkkä etninen erilaisuus ja sisältää myös yksilöllisiä identiteettejä, sosioekonomisia eroja, ikään ja sukupuoleen liittyviä piirteitä sekä fyysisiä ominaisuuksia. Kulttuurinen moninaisuus korostaa erilaisten ihmisten ja ryhmien ainutlaatuisten piirteiden ja näkökulmien tunnistamista ja arvostamista turvallisessa ja myönteisessä ilmapiirissä.
- etnisyyteen, kieleen, sosioekonomiseen taustaan, sukupuoleen, seksuaalisuuteen, uskontoon ja maailmakatsomukseen liittyvien erojen tunnistaminen ja arvostaminen, ymmärrys niiden rinnakkaiselosta ja vuorovaikutuksesta

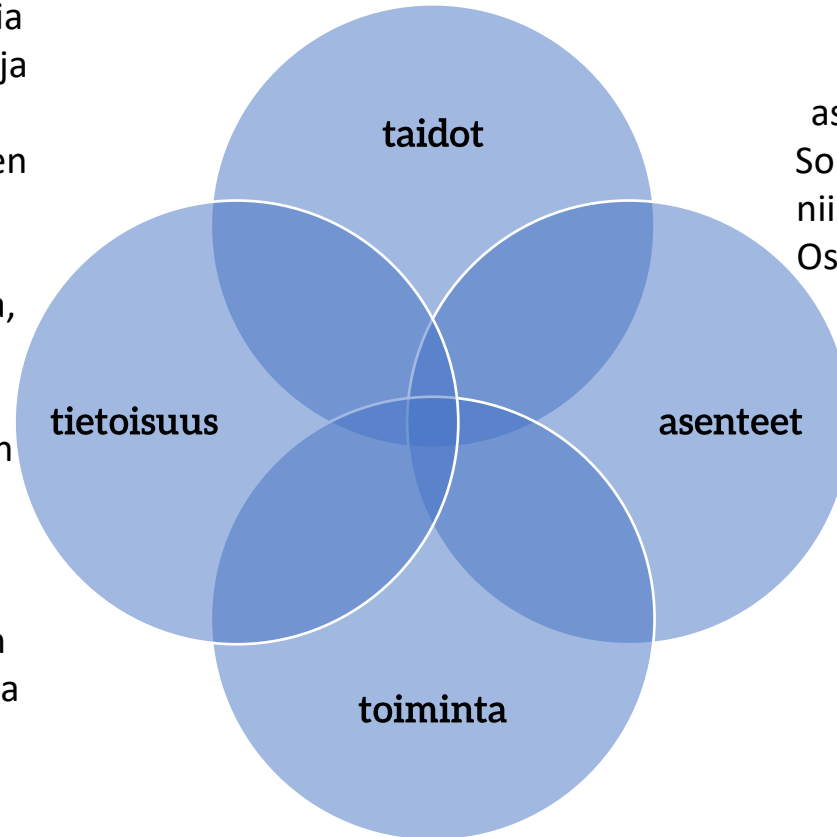

Kulttuurinen moninaisuus

- OPS muistuttaa, että Suomen **perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan** ketään ei saa ilman hyväksyttävää syytä asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Samoin **tasa-arvolaki velvoittaa** kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen.
- **Interkulttuurinen kompetenssi** (Jokikokko, 2021) voidaan nähdä kokonaisvaltaisena ajattelu- ja toimintatapana, joka pyrkii moninaisuutta kunnioittavaan, oikeudenmukaiseen toimintaan ja vuorovaikutukseen.
 - Interkulttuurisen kompetenssin arvopohja: ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioitus, väkivallattomuus, toisilta oppiminen, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, demokratia.

Interkulttuurisen kompetenssin ulottuvuudet

(Jokikokkoa, 2002 & 2021 mukaillen; ks. myös Deadorff, 2006;)

Tunnenko itseni ja kulttuurini (ns. koodit, jotka ohjaavat ja rajoittavat omia ajatuksiani, uskomuksiani ja käytöstäni)?

Tunnenko toiset kulttuurien ja niiden "koodit"?

Tunnistanko ennakkoluuloja, asenteita, oletuksia ja epäoikeudenmukaisia käytänteitä niin yksilöiden kuin instituutioidenkin tasolla?

Tiedostanko yhteiskunnallisten erojen vaikutuksia sekä sosiaalisia ja poliittisia trendejä?

Olenko kriittinen?

Osaanko katsoa asioita monista eri näkökulmista?

Osaanko asettua toisen ihmisen asemaan ja tunnenko myötätuntoa? Sopeudunko muuttuviin olosuhteisiin, niissä toimimiseen ja vaikuttamiseen? Osaanko tulkita ja ymmärräkö toisen kulttuurin edustajan kieltä ja sen erityispiirteitä?

Välitänkö toisista ihmisistä? Kunnioitanko moninaisuutta?

Olenko motivoitunut ja sitoutunut edistämään tasa-arvioista toimintaa?

Uskallanko puuttua aktiivisesti ja rohkeasti epäoikeudenmukaisuuksiin ja taistelenko rasismia, ennakkoluuloja sekä kaikenlaista syrjintää vastaan?

Kunnioittava kohtaaminen – kriittinen lukutaito kaikkien koulussa (inklusiivisessa koulussa)

(ks. esim. Räsänen, 2021)

- **Kulttuurinen lukutaito:** taito ymmärtää erilaisten kulttuurien merkityksiä sekä tämän seurauksena taito arvioida, verrata ja tulkita eri kulttuureja, jotka ovat kietoutuneet toisiinsa tietyssä paikassa.
- **Kulttuurin lukutaito** mahdollistaa hienovaraisen ja tuloksellisen toiminnan maailmassa, jota luonnehtii monimuotoisuus ja jossa on vaikea menestyä ilman taitoa ymmärtää erilaisuutta. Kulttuurista lukutaitoa tarvitsevat sekä kantaväestö että erilaiset vähemmistö- ja muut ryhmät.
- ” Kulttuurinen lukutaito kehittyy tulkittaessa arvojen ja uskomusten näkymistä ympäristössä..
- Nämä taidot kytkeytyvät kulttuuri-identiteetin rakentumiseen ja mahdollisuuteen tuntea itsensä osaksi ympäröivää kulttuuria ja kulttuuriperintöä.
- Millaiset ovat minun valmiuteni kunnioittavaan kohtaamiseen? Mitä minun pitää kehittää – tietoa, taitoja ja asenteita?

(Kestävä kehitys

<https://finto.fi/keko/fi/page/p174>)

Arvot

- Ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioitus
- Kulttuurisen moninaisuuden arvostus
- Demokratian, oikeudenmukisuuden, reiluuden, tasa-arvoisuuden ja oikeusvaltion kunnioitus

Asenteet

- Avoimuus toisia kulttuureita, uskomuksia, elämäkatsomuksia ja tapoja kohtaan
 - Kunnioitus
 - Ennakkoluulottomuus
 - Vastuullisuus
- Omiin kykyihin luottaminen
 - Epävarmuuden sieto

Kompetenssi

- Itseohjautuva oppiminen
- Analyyttinen ja kriittinen ajattelu
- Kuuntelu- ja huomiointitaidot
- Empatia
- Joustavuus ja sopeutuvuus
- Kieli- ja viestintätaidot
- Yhteistyötaidot
- Konfliktien ratkaisutaidot

Taidot

- Itsetuntemus ja -kriittisyys
- Kielen ja viestinnän tuntemus ja kriittinen tulkinta
- Maailman tuntemus ja kriittinen tulkinta: politiikka, laki, ihmisoikeudet, kulttuurit, uskonnot, historia, media, talousjärjestelmät, ympäristö, kestävä elämäntapa

Tieto ja ymmärrys

Muiden mediasta meidän mediaksi: Kohti kulttuurisensitiivistä mediakasvatusta

https://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2021/09/Muiden_mediasta_meidan_mediaksi_opas_WEB.pdf

TILA

Varmista, että toimintatila on esteetön ja turvallinen. Seinässä voi olla Syrjinnästä vapaa alue -kyltti. Kerro yhteiset säännöt ääneen ja korosta keskustelun olevan luottamuksellista. Onko kaikilla yhtäläinen mahdollisuus osallistua?

AVOIMUUS

Älä tee ennakko-oletuksia. Ole valmiina oppimaan ja kehittymään itse. Anna jokaiselle mahdollisuus itse määritellä itsensä. Älä esimerkiksi oletta synnyinmaata, sukupuolta tai seksuaalisuutta.

ANNA TILAA

Varmista, että kaikilla nuorilla on mahdollisuus päästä ääneen tai tulla kuulluksi muulla tavoin.

PUUTU

Jos kuulet tai näet syrjintää, puutu siihen.

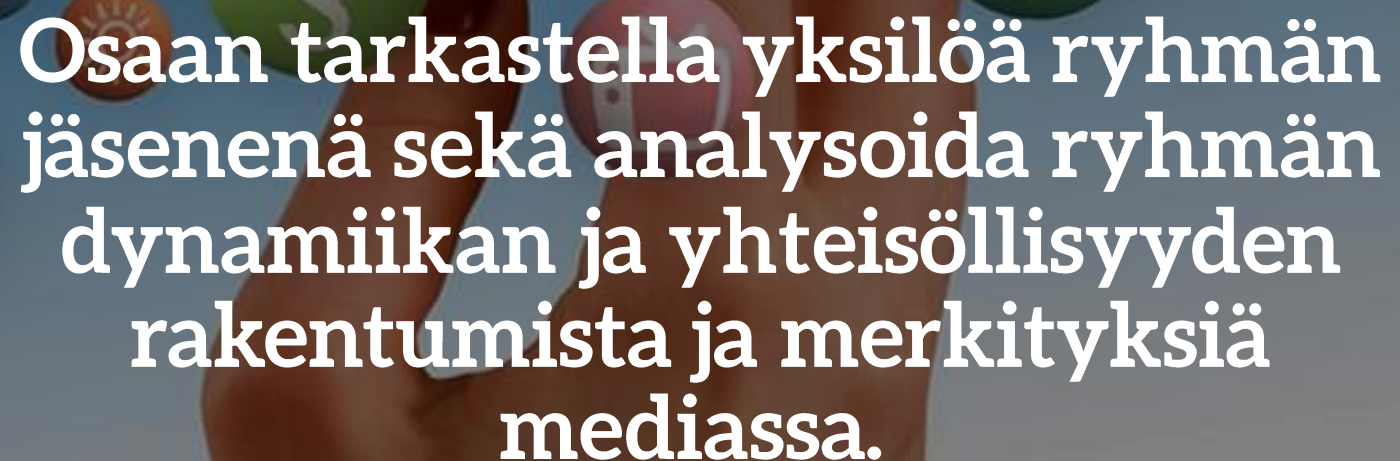
KANNUSTA

Ota vastuuta toisten kokemuksista. Kuuntele ja kannusta.

OPI

Kysy ja kuuntele. Kukaan ei ole seppä syntyessään, joten ole valmis oppimaan. Muista, että erehtyminen on inhimillistä ja tärkeintä on tunnistaa erheensä ja kehittyä.

A close-up photograph of a person's hand holding a small, colorful, abstract object. The object has a green base, a red middle section, and a yellow top section. The background is a solid blue color. The text is overlaid on the image in a large, white, sans-serif font.

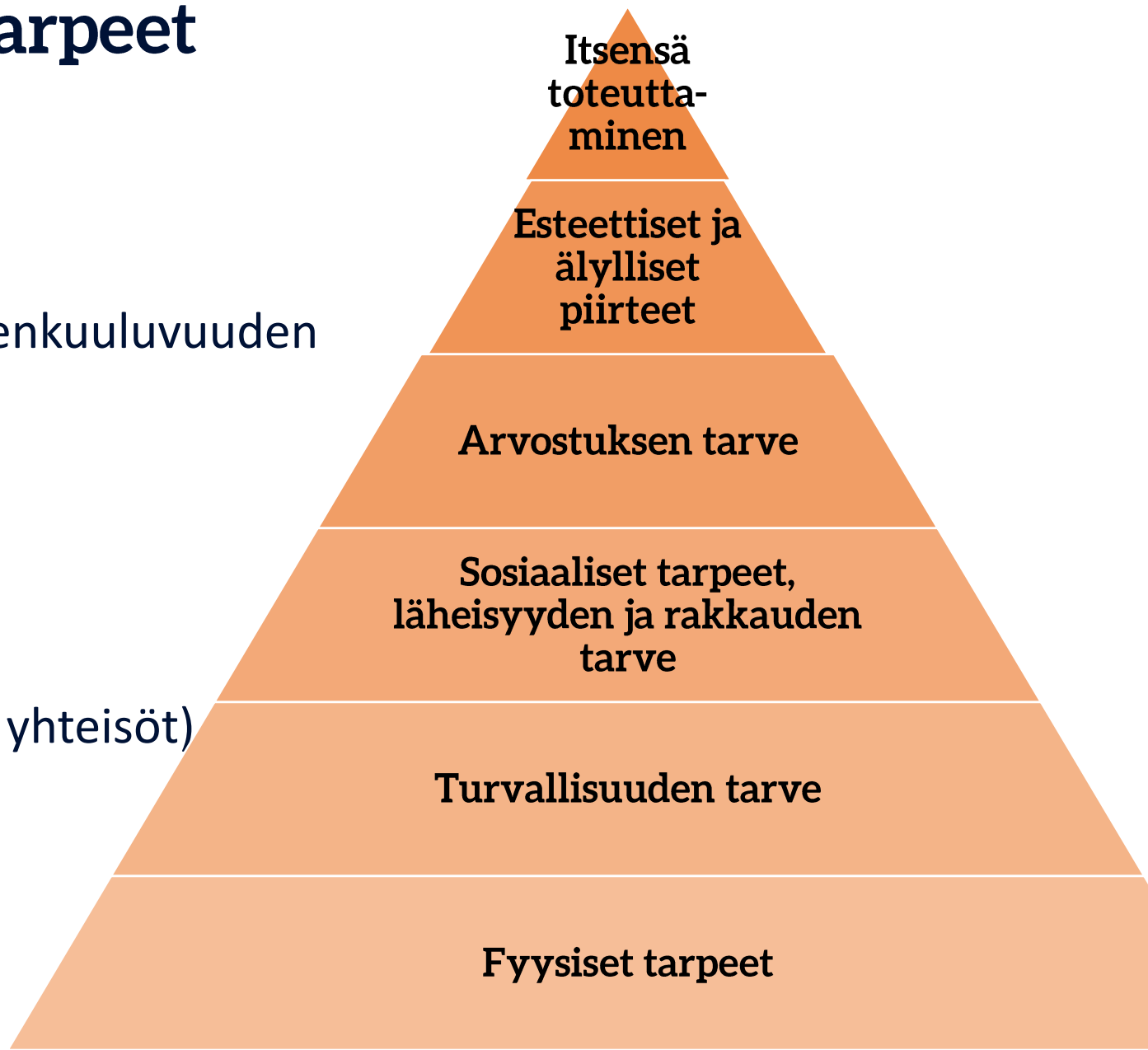
Osaan tarkastella yksilöä ryhmän jäsenenä sekä analysoida ryhmän dynamiikan ja yhteisöllisyyden rakentumista ja merkityksiä mediassa.

Sosiaalisen median osatekijät & ihmisten tarpeet

(Myllymäki, 2012)

- läsnäolo
- jakaminen
- suhteet (yhteenkuuluvuuden tunteet)
- keskustelut
- identiteetti
- maine
- ryhmät (omat yhteisöt)

Maslowin
tarvehierarkia

Kreeta Niemen luennolta poimittua

Kasvot (Goffman 1955) 3/3

- Pieleen mennyt kasvojen 'esittäminen' aiheuttaa häpeää. Häpeän tunne syntyy aina vuorovaikutuksessa.
- **Stigma:** ihmisen kasvot voivat leimautua pysyvämmiin: esimerkkitalanteita: miten, milloin, miksi? Stigma johtuu sosiaalisesta leimaamisesta eikä ole yksilön ominaisuus.
- Häpeä muuttunut, esim. julkisoitunut Goffmanin ajoista?
- **Backstage:** vapautus kasvoista?

"2D, ei enää 3D" – Nuorten tanssityyli muuttui pysyvästi, ihmettelee tanssinopettaja

<https://www.hs.fi/helsinki/art-2000011487766.html>

Yöelämä | Tanssinopettaja Sophia Wekesa on huolissaan siitä, etteivät nuoret enää irrottele. Tanssilattiallakin poseerataan kuvitelluille kameroille.

Lue tiivistelmä

- Tanssinopettaja Sophia Wekesa on pannut merkille nuorten varovaisemman tanssityylin klubeilla.
- Sosiaalinen media on tehnyt nuorista itsetietoisempia, ja he pelkäävät noloja hetkiä kuvattavan.
- Wekesan mukaan tanssiminen on muuttunut passiivisemmaksi ja vähemmän vuorovaikutteiseksi.

Perheen taloustilanteella on vaikutusta älypuhelimella kohdattaviin ilmiöihin:

Kielteisiä kokemuksia eniten niillä, jotka arvioivat kotinsa taloudellisen tilanteensa huonoksi.

- **Heikommin toimeentulevilla**

- huonommuuden tunteita tai alhaista itsetuntoa yli 40 % vs. erittäin hyvin toimeentulevat 18 %
- taloustilanne yhteydessä yksinäisyyden, ulkopuolisuuden ja ulkonäköpaineiden kokemisen yleisyyteen
- Kokemuksissa korostuivat myös kokemukset vihapuheen ja syrjivien sisältöjen kohtaamisesta sekä taloudelliset haitat, kuten harkitsemattomat ostopäätökset ja uhkapelaaminen
- Osallisuuden kokeminen heikompaa: **kokemus joukkoon kuulumisesta ja hyväksytyksi tulemisesta verkko yhteisöissä ja someryhmissä heikompaa**

Nuoret ja älypuhelimet: Kysely
15–29-vuotiaiden hyvinvoinnin
ja mediankäytön yhteyksistä

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti

KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI
NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE

32
VUOTTA

 Euroopan unionin
osarahoittama

<https://medialukutaitosuomessa.fi/hyvinvointi2024.pdf>

SoMe ja Nuoret 2022

– katsaus nuorten sosiaalisen median käytöstä

- 2 654 vastaajaa, ikä 13–29
- some täydentää ja rikastaa reaalielämän sosiaalista viestintää; sitä käytetään ensisijaisesti tuttujen kanssa keskusteluun pienissä eli 1–5 henkilön ryhmissä.
- Lähes 34 % vastaajista on kohdannut jonkinasteista kiusaamista somessa; lisääntynyt verrattuna edellisiin kyselyihin
- Jopa 72 % vastaajista on havainnut jonkinlaista eristämistä somessa.
- Seksuaalista tai muuta häirintää ja epätoivottua käytöstä on todistanut 74 % vastaajista.
- Vain runsas 2 % tunnustaa kiusanneensa toisia; yli 77 % ei ole omasta mielestään kiusannut millään tavalla

Nuoret ja netti- kiusaaminen 2025

13–18-vuotiaiden kokemuksia
kiusaamisesta digitaalisissa ympäristöissä

**Osaan soveltaa ymmärrystäni ja
taitojani vuorovaikutuksesta
median erilaisissa tilanteissa
&**

**Kykenen toimimaan median
vuorovaikutustilanteissa eettisesti
kestävällä tavalla.**

Reilun somen säännöt

<https://etiikka.fi/some/reilun-somen-saannot/>

- 1. Erottele tieto ja mielipide.** Esitä tietona vain sellaista, mikä on totta. Erotta oma pohdintasi, kantasi ja arvelusi tiedosta.
- 2. Perustele väitteesi.** Tuo lähteesi ja perustelusi selvästi esille. Muuten muut eivät voi arvioida sanomaasi. Pohjaa asiantuntemukseen.
- 3. Myönnä ja korjaa virheesi.** Kaikki tekevät virheitä. Älä selittele turhaan. Anna yleisöllesi mahdollisuus huomauttaa virheistäsi.
- 4. Ole avoin.** Tuo esiin oma osuutesi käsiteltävänä olevaan asiaan. Älä jätä kertomatta, jos viestistäsi voi koitua sinulle rahallista tai muuta hyötyä.
- 5. Älä jankuta.** Kyseenalaista myös omat kantasi ja ole valmis muuttamaan niitä. Muuten vakuutat vain ne, jotka ovat jo valmiiksi samaa mieltä kanssasi.
- 6. Älä provosoi.** Omia kantoja esittäessä on lupa olla kärkevä, mutta turhaan provosoimalla tai provosoitumalla syöt vain omaa uskottavuuttasi.
- 7. Älä johda harhaan.** Myös toden väitteen voi esittää tavalla, joka antaa asioista väärän kuvan. Ole rehellinen yleisöllesi.
- 8. Kunnioita toisten ihmisarvoa.** Toisten ihmisten henkilökohtaisia ominaisuuksia on syytä tuoda esiin vain silloin, kun niillä on todellista ja olennaista merkitystä viestisi kannalta.
- 9. Kunnioita toisten yksityisyyttä.** Toisten yksityisasioiden tuominen esiin on tarpeetonta ja usein loukkaavaa. Sama koskee omaakin yksityiselämää.
- 10. Kunnioita oikeutta.** Jokaisella on oikeus tulla tuomituksi lain mukaan. Ketään ei saa leimata syylliseksi ennen tuomiota. Myös rikoksesta tuomitulla on oikeus yksityisyyteen.
- 11. Mieti, kenelle viestisi välittyy.** Pyri siihen, että jakamasi tieto on merkityksellistä ja kiinnostavaa yleisöllesi. Käytä hyväksi mahdollisuuksia rajoittaa yleisöä.
- 12. Älä aiheuta harmia.** Jos viestistäsi voi aiheutua haittaa tai mielipahaa toiselle, älä julkaise sitä, ellei asiasi ole erityisen tärkeä.

Lisämateriaalia

Tietoa eri-ikäisten median käytöstä täältä

<https://speakerdeck.com/hponka/2025-plus-tekoaly?slide=68>

Mediakasvatusseuran sivut www.mediakasvatus.fi

MATERIAALIKOOSTE:

60 MEDIAKASVATUSVINKKIÄ MEDIALUKUTAIDON HARJOITTAMISEEN

<https://mediakasvatus.fi/materiaali/60-mediakasvatusvinkkia-medialukutaidon-harjoittamiseen/>

Mediankäytön (sosiaalinen media ja ruutuaika yleensä) vaikutuksista – hajanaisia tutkimuksia

- Sosiaalisella medially on **negatiivisia vaikutuksia esimerkiksi kehonkuvaan, hyvinvointiin, mielenterveyteen ja itsetuntoon, kun vertaillaan itseä suhteessa itseä ”ylemmäksi” ajateltuihin ihmisiin** (48 artikkelia, 7679 osallistujaa) (McComb ym. 2023).
- Tutkimuksissa usein painottuvat sosiaalisen median negatiiviset puolet. Kun lähdettiin etsimään aiemmista tutkimuksista (78 kpl) **sosiaalisen median hyviä puolia, niitä löytyi runsaasti**, esimerkiksi aktiivisesta osallistumisesta saa sosiaalista pääomaa (Marciano ym. 2024).
- 50 tutkimuksen perustella **liiallinen ruutuaika voi heikentää nuorten mielenterveyttä**: ruutuaika liittyi masennusoireisiin, ahdistukseen, alhaiseen itsetuntoon ja heikentyneeseen mielen hyvinvointiin. Kuitenkin esim. pelaaminen sosiaalisena toimintana saattaa tukea mielenterveyttä. **Runsas puhelimen ja sosiaalisen median käyttö näyttää lisäävän etenkin tyttöjen masennusoireita** (Santos ym. 2023).
- Nuorten (86 542 nuorta 18 Euroopan ja Pohjois-Amerikan maasta) **sosiaalisen median sekä intensiivinen että ongelmallinen sosiaalisen median käyttö** liittyy nuorten **huonompiin nukkumistottumuksiin ja sosiaalisen jet lagiin** useimmissa maissa (Boniel-Nissim ym. 2023).
- ”Niillä lapsilla joilla oli **puolentoista vuoden iässä selvästi enemmän ruutuaikaa kuin muilla**, oli **enemmän kaverisuhteiden vaikeuksia** viiden vuoden iässä kuin muilla. Myös viiden vuoden iässä keskimääräistä **suurempaan ruutuaikaan liittyi selvästi kohonnut riski sekä tunne-elämän että käyttäytymisen oireille, kuten myös keskittymisvaikeuksien, ylivilkkauden ja impulsiivisuuden oireille.**”

Huom! Ei tietoa syy- ja seuraussuhteesta (THL:n tiedote <https://thl.fi/fi/-/tutkimus-lapsen-ruutuaika-lisaa-keskittymisvaikeuksien-ja-ylivilkkauksen-riskia-5-vuotiailla>)

**Materiaaleja oman
mediasuhteen
pohdiskeluun**

TUTKIMUSMATKA MEDIAN REPRESENTAATIOIHIN

Antaako mediamaailmasi totuudenmukaisen kuvan yhteiskunnastamme?

Minkälaisten lasien läpi tarkastelet maailmaa ja erilaisia mediasisältöjä?

Mieti, vaikuttavatko esimerkiksi oma asemasi, taustasi ja kokemuksesi erilaisten asioiden, tapahtumien tai ilmiöiden hahmottamiseen ja ymmärtämiseen sekä niihin suhtautumiseen?

Miten algoritmit vaikuttavat maailmankuvaasi?

Oletko varma, että esimerkiksi sosiaalisessa mediassa näkemäsi mediasisältö vastaa todellisuutta? Oletko pohtinut, mitä algoritmien räätälöimien mediasisältöjen käyttäminen voi pahimmillaan aiheuttaa?

Tunnistatko, jos sinulla on vahvoja mielipiteitä tai ennakkoluuloja erilaisista ihmisistä?

Pohdi, mistä nämä käsitykset ovat saaneet alkunsa? Mitä voisit tehdä muuttaaksesi ja murtaaksesi stereotypioita, ennakkoluuloja ja oletuksia, jotka eivät välttämättä pidä paikkaansa?

Ketkä pääsevät ääneen ja ketkä eivät?

Pohdi, mikä voisi olla syynä tähän? Entä kuinka median moninaisuutta voitaisiin edistää?

Tunnistatko median ylläpitämiä stereotypioita ja valtarakenteita?

Tee tutkimusmatka mediasisältöihin. Minkälaisia mediarepresentaatioita löydät esimerkiksi:

- maahanmuuttajista
- yksinhuoltajista
- yrittäjistä
- saamelaisista
- suomen-ruotsalaisista
- jääkiekkoilijoista
- vegaaneista
- opettajista
- seksuaalivähemmistöistä?

Vahvistaako nykyinen mediakulttuuri tiettyjä stereotypioita? Miten näitä stereotypioita voitaisiin murtaa?

Minkälaiset ihmisryhmät näkyvät mediassa hyvin vähän?

Onko jopa sellaisia ihmisryhmiä, joita mediassa ei näy lainkaan? Mitä "näkyttömyys" voi pahimmillaan aiheuttaa?

Mistä tiedät, mitä et tiedä?

Ennen kuin muodostat mielipiteen jostain asiasta, pysähdy pohtimaan, mitä kaikkea asiasta ei kerrota tai onko olemassa jotain olennaista, mitä et asiasta tiedä?

Muista, että mediarepresentaatio kertoo vain osan totuudesta: kuvasta rajautuu aina jotain pois, ja lehtiartikkeliin mahtuu rajallisesti tekstiä. On myös hyvä muistaa, että usein asiat ovat monisyisiä: et voi mitenkään tietää kaikkien ilmiöiden tai asioiden taustoja.

Kuinka voisit laajentaa maailmankuvaasi ja mediamaailmaasi?

Pohdi, mitä medioita käytät, keitä seuraat ja minkälaisia mediasisältöjä kulutat. Voisitko monipuolistaa median kulutustasi tai ainakin käyttää mediaa niin, että näkisit muutakin kuin algoritmien kuratoimaa sisältövirtaa?

TUTKIMUSMATKA TUNTEISIIN

– työkalu oman maailmankuvan tarkastelun tueksi

Välttelen tunteideni kohtaamista ja olen vetäytyvä

Seuraan vain minulle ennestään tuttuja mediasisältöjä ja kanavia.

En halua tai jaksa syventyä asioihin syvällisemmin.

Suojelen itseäni erilaisilta näkemyksiltä ja niiden mahdollisilta vaikutuksilta ajatuksiini.

Haluan ottaa etäisyyttä ihmisiin, jotka eivät ajattele kanssani samalla tavalla.

Osaan tarkastella tunteitani, pohtia syitä niiden taustalla sekä ennakoida niiden vaikutuksia toimintaani

Tiedostan tunteeni.

Hyväksyn myös epämiellyttävät tunteet ja ajatukset, mutta ne eivät kuitenkaan saa oloani epämukavaksi.

En koe vaikeaksi selvittää mielipide-erojani muiden kanssa.

Keskityn lukemaani ja osaan kuunnella toisia. Pohdin ja maltan mieleni ennen kuin reagoin.

Osaan keskustella rakentavasti muiden kanssa mielipide- ja näkemyseroista huolimatta.

Suhtaudun uteliaasti ja avarakatseisesti erilaisiin näkemyksiin. Haluan tietää ja tutkia asioita lisää.

Annan tunteideni ohjailta ja vaikuttaa toimintaani

Vastakkaisia näkemyksiä kohdatessani takerrun niissä pieniin yksityiskohtiin, jotta voisin perustella ja puolustaa paremmin omaa kantaani.

Haluan saada muut puolelleni ja olemaan samaa mieltä kanssani keinolla millä hyvänsä.

Puolustan hanakasti omia mielipiteitäni enkä jaksa kuunnella toisten erilaisia näkemyksiä.

Vähättelen helposti muiden mielipiteitä ja näkemyksiä, jotka eivät ole linjassa omieni kanssa.

Ärsyynyn ja hermostun, jos kohtaan ajatuksia tai näkemyksiä, jotka ovat ristiriidassa omieni kanssa.

MEDIKASVATUS-
SEURA

https://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2022/09/tutkimusmatka_tunteisiin.pdf

KOGNITIIVISIA VINOUMIA

VAHVISTUSHARHA

Etsin vain omaa näkemystäni tukevia todisteita ja kiellän ne, jotka ovat omaa kantaani vastaan.

YKSIMIELISYYSHARHA

Uskon, että kaikki muutkin ihmiset ajattelevat asioista samalla tavalla kuin minä.

STRUTSIEFEKTI

Torjun kielteiset ja ikävät asiat ja uutiset.

HALKOMINEN TAI MUSTAVALKOINEN AJATTELU

Suhtaudun asioihin mustavalkoisesti niin, että en näe kahden ääripään välillä (esim. terveellinen ja epäterveellinen) muita vaihtoehtoja.

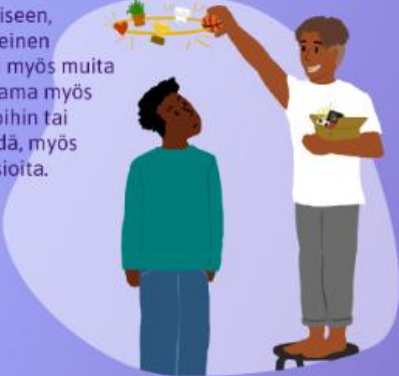
ANKKURIVAIKUTUS

Luotan ensimmäiseksi kuulemaani tai lukemaani tietoon, jota vastaan myöhemmin peilaan muita esiin tulevia tietoja.

SÄDEKEHÄVAIKUTUS

Liitän asiaan tai ihmiseen, jolla on jokin myönteinen ominaisuus, helposti myös muita positiivisia asioita. Sama myös toisinpäin: liitän asioihin tai ihmisiin, joista en pidä, myös muita negatiivisia asioita.

MOTIVOITU PÄÄTTELY

Pidän omaa asennettani tukevia argumentteja vahvempina kuin omaa asennettani vastustavia argumentteja.

LUMETOTUUSVAIKUTUS

Alan uskoa lähes mitä tahansa, kun sitä on toistettu minulle tarpeeksi tai asia näyttää helposti uskottavalta.

USKOMUSTEN PYSYVYYS

Uskon ensimmäiseksi kuulemaani tietoon ja pitäydyn siinä, vaikka tiedon perusteet osoitettaisiin vääriksi.

YLIVERTAISUUSVINOUMA

Tunnetaan myös nimellä Dunning-Kruger-efekti. Yliarvioin tietämättäni kykyjäni, tietämystäni tai osaamistani. Itse asiassa mitä enemmän luulen jostain asiasta tietäväni, sen vähemmän todellisuudessa tiedän.

KONSENSUSVAIKUTUS

Mukautan ajatteluaani tietämättäni siihen, mitä muut asiasta sanovat. Psst! Erinomainen esimerkki tästä löytyy sadusta Keisarin uudet vaatteet!

Muistele ja pohdi, onko jokin kognitiivinen vinouma päässyt joskus jymäyttämään sinua?

MEDIAKASVATUS
SEURA

Lähteitä

KUVAT Pixabay <https://pixabay.com/fi/> ja **Pexels** <https://www.pexels.com/fi-fi/>

Critical-hanke – kooste aiemmasta tutkimuksesta. <https://www.aka.fi/globalassets/3-stn/1-strateginen-tutkimus/strateginen-tutkimus-pahkinankuoressa/tilannekuvaraportit/stn2020-hankkeet/tilannekuvaraportti-critical.pdf>

Gerlander, M. & Kostiainen, E. (2005). Jännitteisyys opettajan ja oppijan vuorovaikutussuhteessa. *Prologi: puheviestinnän vuosikirja 2005*, 2005, 68–87. <http://prologos.fi/prologi/index.php?page=vuosikirjat>.

Hämäläinen, E. 2023. *Examining and enhancing adolescents' critical online reading skills*. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto- <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9654-3>

Hietajärvi, L. ja Matikainen J. (2021). Sosiaalinen media on vuorovaikutusta tukeva ympäristö. Teoksessa Tiedeneuvonnan kehittämishanke Sofi (toim.), Ilmiökartta: digitalisen median vaikutukset lapsiin, nuoriin ja ikäihmisiin, 42–46. www.acadsci.fi/sofi/ilmiokartta_raportti

Heikkilä, R., Leguina, A. & Purhonen, S. 2020. The stratification of media usage in Finland, 2007–2018: Signs of socio-political polarization? *New media & society*, 1–23 DOI: 10.1177/1461444820971612

Hyvärinen, M.-L. 2011. Alakohtainen vuorovaikutuskoulutus farmasiassa. *Acta Universitatis Tamperensis* 1604. Tampereen yliopisto.

Kauppinen, M. & Marjanen, J. 2020. Millaista on yhdeksäsluokkalaisten kielellinen osaaminen? – Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimistulokset perusopetuksen päättövaiheessa 2019. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.

Kulju, P., Hämäläinen, E. K., Mäkinen, M., Räikkönen, E., & Kiili, C. (2024) Pre-service teachers evaluating online texts about learning styles: there is room for improvement in justifying the credibility. *Frontiers in Education*, available online: <https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1451002>

Laajalahti, A. 2014. Vuorovaikutusosaaminen ja sen kehittyminen tutkijoiden työssä. Jyväskylä Studies in Humanities 225. Jyväskylän yliopisto.

Leino, K., Sirén, M., Nissinen, K. & Puhakka, E. 2023. Puoli tuntia lukemista. Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus PIRLS 2021. Koulutuksen tutkimuslaitos 2023. DOI: <https://doi.org/10.17011/kti-t/37>.

Litt, E., Zhao, S., Kraut, R., & Burke, M. 2020. What Are Meaningful Social Interactions in Today's Media Landscape? A Cross-Cultural Survey. *Social Media + Society*, 6(3). <https://doi.org/10.1177/2056305120942888>

Marciano, L., Lin, J., Sato, T., Saboot S. & Viswanath, K. 2024. Does social media use make us happy? A meta-analysis on social media and positive well-being outcomes. *SSM - Mental Health* 6. <https://doi.org/10.1016/j.ssmmh.2024.100331>

Marttunen, M. Salminen, T. Sormunen, E. & Utriainen, U. 2019. Testattua tietoa lukiolaisten tiedonhaun sekä lähteiden luotettavuusarvioinnin ja argumentaatioanalyysin taidoista. Esitelmä ITK-päivillä Hämeenlinnassa. <https://ohjelma.itk-konferenssi.fi/event/interaktiivinen-tekniikka-koulutuksessa-konferenssi-2/track/testattua-tietoa-lukiolaisten-tiedonhaun-seka-lahteiden-luotettavuusarvioinnin-ja-argumentaatioanalyysin-taidoista-174?source=agenda>

McComb, C. A., Vanman, E. J., & Tobin, S. J. 2023. A Meta-Analysis of the Effects of Social Media Exposure to Upward Comparison Targets on Self-Evaluations and Emotions. *Media Psychology*, 26(5), 612–635. <https://doi.org/10.1080/15213269.2023.2180647>

Meyran Boniel-Nissim ym. 2023. Adolescent use of social media and associations with sleep patterns across 18 European and North American countries. <https://doi.org/10.1016/j.sleh.2023.01.005>

Mäenpää, P. & Faehnle, M. 2021. Neljäs sektori – kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon, muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa. Vastapaino.

Rasi, P., Vuojärvi, H. & Hyvönen, P. 2016. Aikuisten ja ikääntyneiden mediakasvatus. Teoksessa L. Pekkala, S, Salomaa & S, Spišak (toim.) *Monimuotoinen mediakasvatus*. Helsinki: Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, 198–216.

Santos ym. 2023; RMS, Mendes CG & Bressani GYS, ym. The associations between screen time and mental health in adolescents: a systematic review. *BMC Psychology* 2023; 127. (ks. myös Haapala, E. 2023. - https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/88992/Haapala_L%26T-2023-4_s33.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Strudwicke IJ, Grant WJ. Investigating pseudoscience disinformation in the Russian Internet Research Agency tweets. *Public Underst Sci.* 2020 Jul;29(5):459-472. doi: 10.1177/0963662520935071. Epub 2020 Jun 27. PMID: 32597365.